

# ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Изази Недјељом.  
Цијена:  
За ЦРНУ ГОРУ и АУ-  
СТРО-УГАРСКУ (с ВОС-  
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)  
на годину 6 ф., на по год.  
3 ф., на четврт године 1 ф.  
и 50 новчића.  
За ове остале земље у  
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на  
годину 20 франака, на по  
годину 10 франака, на чет-  
врт године 5 франака.

Претплата шаље се у  
платеним писмима непо-  
средно администрацији „Гл.  
Црногорца“ на Цетинје, а  
може се и картом унут-  
њом на пошту у Котор.  
Дописе шаљу се уредниш-  
тву. Губовци се не правају.

За осласе плаћа се од  
реда 6 новч. За осласе поље  
и на дуже вријеме мање.

## ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

БЕЧ, 15 јуна — Краљ Србије обједовао је са Тесарем данас у Нашљедника и Нашљедниковце у Лаксенбургу. Нашљедник вечерас креће у Кракову.

БЕРЛИН, 15 јуна. — „Сјеверно-њемачке Новине“ изјављују да није истина да је њемачки посланик у Београду, граф Брај, као што јављаху њеке новине, много допринио својим савјетима да је Ристићу повјерена влада.

Цар је даровао турском војноме министру „првеног орла“ прве класе.

БЕЧ, 19 јуна. — Краљ Србије примио је данас инглеског посланика, лорда Пеџета. — Посланик руски разговарао се данас дуго с министром гр. Калнокијем.

ЦАРИГРАД, 16 јуна. — Погодба између Турске и Инглеске (о Мисиру) брзо ће се углавити.

ПАРИЗ, 16 јуна. — Бенерао Буланже постао је командир тринаестог корпуса војске, коме је сједиште Клермон-Фрап (близу Лиона).

ТРНОВО, 17 јуна. — Стамбулов је овдје изјавио да ће собрање изабрати принца Кобурга за књаза бугарског и да ће он пристати на то, ако се пак не би примио, требало би изабрати Ватенберга. За обједом у кмета пловдивског рече Стамбулов да ће бугарска криза брзо бити ријешена. Влада је тврдо наумила да предложи великој скупштини да избере владоца, који ће задовољити све захтјеве.

РИМ, 19 јуна. — Камара је гласала повјерење влади, последије дуге расправе, последије објашњења Манџипијева и последије изјаве Крипијева. Иста је

скупштина одобрила том приликом и зајам од двадесет милијона лира за утврду талијанског завојевања у Мисави.

ЦАРИГРАД, 19 јуна. — Портиште од инглеске владе да јој се поново продужи рок за потпис уговора турско-инглеског о Мисиру.

## Из новина.

Под насловом „Србија и Аустро-Угарска“ има биоградска „Нова Уставност“ од 9 јуна (бр. 63) чланак, на који су се већ одазвали сви већи листови јевропски. Чланак гласи:

„Листови оближе монархије већ излазе са неким предрасудама на узрети новој влади у Србији. Сва чему има узрока на и томе, и тај узрок код наметних људи мора бити основан.

Ми залуду тражимо факта у садашњости и прошлости, из којих би се дало извести, да је тако држање поменутих листова основано. Познат је у главним потезима унутрашњи и спољашњи програм Ристићева министарства; тај програм, далеко од тога да садржи у себи штетно, што би могло ма кога забринути и ма чије неповјерење изазвати, кадар је да савршено умири свакога, и упути на стрпљиво чекање. А што се тиче факта још их од стране новог Министарства нема и не може бити, да би се о њима могло образловати на страни ма какво мишљење.

Кад погледамо на прошлост, ми не можемо ни ту наћи разложита основа зазирају тих листова. Ово је четврти пут ако се не варам, како г. Ристић долази на чело владе у Србији, и свагда су за његовог министаровања односи Србије са Аустро-Угарском били пријатељски. Наводи се случај збивши се у ерско-турском рату од 1876, кад је стражар са биоградског бедема изабацио пушку на аустриски монатор, који се био са свим приближио обали. Тај изоларани случај у оном мутном времену је ли озбиљан? Ваљда неће нико бити тако кратковид да помисли, да је г.

Ристић издао налог да се пуца на аустриски монатор, и да се велике тешкобе, које су се имале онда са Турском, умноже још са тешкобама од стране Аустро-Угарске. Иначе та случајна и непријатна ствар одмах је израмната на задовољство бечке владе. Исти листови зазиру и од тога, што у програму нове владе стоји, да ће се односи Србије поправити ондје, гдје до сад ишеу били најбоље. Ту се разумије Русија. Кад све велике силе настоје да буду у пријатељским односајима са овом великом царенином, би ли г. Ристић одговорио дужностима својим и повјерењу свога Владоца, кад не би тежио за тим? Ми не можемо да појмимо како би пријатељство са Русијом искључивало пријатељство са Аустро-Угарском, и обратно, кад обје владе у пријатељству живе.

Конвенција за подизање жељезничке пруге у Србији није ли већ била закључена за Ристићеве владе 1880? али се ту заборавља једна околност коју ћемо напоменути. Ондашња опозиција састављена од људи, који су за прошлх седам година били на власти, и у којима аустриски листови виде најбоље јемство за одржање добрих односаја међу Србијом и Аустро-Угарском, викала је на сва уста на г. Ристића, да је жртвовао интересе ерске аустрискима. То је исто чињено и односно конвенције трговачке с Аустро-Угарском, коју је г. Ристић на себе примио. Али кад је дошло до закључивања уговора, ту је запело, јер у Бечу постављали су се на терен права Аустро-Угарски трговачки интереси. Свака држава ради према својим интересима, на тако и Аустро-Угарска. Још прије него су почели трговачки наши преговори с Бечом, били су у току слични преговори међу Бечом и Берлином, на још ни сада уговор није закључен између два царства, али за то нико не мисли да једно другоме није пријатељ. Не могу се још у тој ствари споразумјети, то је све.

Кад дакле нема никаква оправдана основа неповјерењу самосталних аустриских новина према Ристићевом министарству, намеће се сумња, да ту има или каквих прикривених намера, или чисто личних предубијења, која свагда изводе из такта. Много су разложитији бечки официозни органи, који никаква суда не изричу док не виде дјела. У томе смотрењем држању она је мудрост и беспристрасност, које не отуђује, него су кадре утрти пут зближењу и у најтежим питањима.

„Нова слободна преса“ добро рече, да се треба старати Аустро-Угарској да задобије у Србији симпатије народа. Али те симпатије не задобијају се овим путем, подржавајући једну владу, која сама није знала да се народу омили. То на силу подржавања не изгледа ли као мијешање? а мијешање у унутрашње наше послове, то је противно оној самосталности и Србије, коју ти сами органи жеде, то је аустриско инфоидирање Србије, које они, не знамо на каквом основу, приписују Русији. Десет је година од како г. Персијани заступа ову силу у Београду, па за све то вријеме он није никога ни за писара препоручио, а како ли да се мијешао у промјене владе. То је факт који ће му све ерско владе признати.

На слашим погама стоји политика, која се на мали број извјесних лица ослања, ако за тим лицима не стоји народ. Што су у Аустро-Угарској наше владе, које су за ових шест година имале власт у рукама сматране као најпоузданије за одржање добрих односа између двије земље, и у то име ватрено подупиране, је ли Аустро-Угарска отуд имала какве трајне користе? Ми бисмо прије рекли да је отуд само штету пожеља, јер сва депонуларност, коју су оне владе на себе повукле негодним стањем што су у Србији створиле, обара се сад, било право или криво, на Аустро-Угарску која их је подржавала.

Србија има с Аустро-Угарском као непосредном сусјетком великих интереса финансијских, трговачких и у опште економских, које су интересе све без изузетка ерске владе дужне његовати. Сумњати о доброј вољи садашње владе да одржи добре односе са сусјелном великом силном, то је сумњати о здравоме разуму ерских

## ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

### КЊИЖЕВНОСТ.

Tugomilke, pjesme Tugomila. — Zagreb, troškom autora. U komisiji naučnoj nakladi akadem. knjižare L. Hartmana (Kugli i Deutsch). 1887. Str. 136 male 8-c.

Tugomilke — Tugomila! У први мах паде нам на ум, да то није можда каква расправа о Тугомилцима, том недавно потурченом племену црногорског приморја, па је можда писац нашао да их треба звати Тугомилцима, а црте из њиховог живота можда зове Тугомилке. Но брзо се тргосмо од оне мисли, тек видјесмо између двије ријечи, мало ситније, ријеч пјесме.

Дакле, пјесме Тугомилке, пјесме Тугомилке! Једанак оживје пред нама спомен подавно минулог времена, збри са се размак од њекијех двадесет или тридесет година, а ускрену доба омладинског запоса, ово севдалијско доба пуно „миомира“ источних ђулистана, обасјано ејајем очију Зулејкиних, зачињено прижељкивањем Омерове тамбуре и Мирза-Шафилеје шаркије, а непрекидано тугњем Марковога тогуза, громом здравнице Милошеве и тешијем уздасима косовске крете! Блажено доба „Споменака“, „Миленака“, „Абердара“ и другијех свакојакијех „дара“, ерето доба наше безазлене младости, зар нам се опет врћеш? Добро дошла, даставице, те нам навјешћу јеш невидовин повратак прољећа нашега вијека! Сретно „Тугомилке!“ Здравно, брате „Тугомилке!“

Но, куд се ми заносимо! Та нијесмо још толико остарели да бисмо се подјетињили!

Какви Споменци, какви Миленци, какви Абердари! Благо ономе ко је у то име погинуо, благо Миленку! Ко зна што би било и од њега да је још у животу? Можда би се и он смрвио под каквијем штампарским токовима, као „Споменака“, па би га нестало под развалинама какве владе — неспоменце — као оног другог. У нас нема више те врете, изгнула је, истражила се, нема више ни наде да ће кадгод ускреснути: La moule est brisée. Садашња се наша омладина не заноси више источним ђулистанима; њека грдна вјештина као да је те ђулистане претворила у угљене руднике, а „миомире“ у петрољ. Омер и Мејрима се учаурили у сиве теоријске утворе, у „понуду“ и „тражњу“. Од Марковог су шестопера поградили калупе и зупце, Милошева се здравница прерушила у програме и полемике, а косовска се крета стубоком нагубила у „питању хљеба“. Наша садашња омладина нагније да започиње свој умни живот и рад оним, којим га еретији завршују; наша је омладина — остарина.

И што је Марков шестопера поред магацинака и ренетирака, поред робурита и мелница! Што је Косово поред — Сливнице!

И у јеку магацинака и ренетирака, у пвијету „друштвеног преобраћаја и преврата“, да се нађе чељаде које је досјело написати 136 страна стихова, све салијех Тугомилчијех Тугомилкака! Ако се није покојио Миленко потенци, тај човек мора или да је

сметен, утекао из луднице, или да је — пјесник, прави пјесник, пјесник „по милости божијој“. Но како је ова врста врло ријетка, ми повјеровасмо у прву и већ да бачимо књигу у кошар, кад ал' у добри час оназасмо, над насловом, написате ове ријечи на лицу:

„Уредништву „Гласа Црногорца“ на оцјену А. Харимбанић.

Харамбанић, пјесник „Ружмаринака“, преводилац Ш. „Хамлета“, толико хваљени млади геније загребачке критике, — он жели да му оцјенимо „Тугомилке.“ Лијено.

Из досадашњих оцјена и напомена загребачкијех новина дознајемо, да Харимбанићу има тек двадесет и пет година. То није много, но није ни тако мало, бар није сасвим необично. У књижевности као и у обичном животу важи она француска ријеч: On a l'age qu'on paraît. Ја сам знао људи, па и пјесника, од двадесет и пет година, који су тада били много — старији од Харамбанића; јер овом Тугомилу као да још нема двадесет и пет.

Немојте се чудити што почињемо питањем о годинама пјесниковијем. Харамбанић је директи пјесник, а „Тугомил“ — (или Тугомил? — у цијелој књижи не налази се то име у првом падежу јединице) још лирскији: „Тугомилке“ су чиста, овијана, процијеђена, скоро дестилирана лирика. У лирском је пјесника доба живота врло важно питање; а обично се узима да је вршак лирске снаге пјесничке тамо гдје око двадесет пете године.

Да видимо што пјева, о чему ли,

коме ли пјева наш Тугомил у својим Тугомилкама, па ћемо последије испитати како пјева.

Што пјева, о чему ли? Бесподелено питање кад је разговор о чистом лирику. По наслову као да пјева тугу и милину (по загребачки милка).

Важније је питање овдје коме пјева, а то је врло занимљиво. Но сад већ морамо погледати у књигу.

Прво посвета: „Вјечној успомени племените госпоње Франке Брлић, рођене Даубах.“ Јели њој? Дали њојли пјева пјесник своје „Тугомилке?“ Чекајте. Посвета почиње свако:

Већ је сво десет љета,  
Што су ове пјесме мале  
Тумачећ ми чувства света  
Саме собом ницат стаде; — —  
А ја сад их скупљам петом,  
Па их слажем како знадем,  
Да их смјерно душом чистом  
Својем милон роду дадем:  
Не би ли се тим провјела  
Мојим драгим част и хвала,  
Забриви пак отела  
Спомен мојих идеала.

Овдје нека је напоменуто Тугомилу, да је ријеч спомен у нашем језику м у ш к о г р о д а, тако мушког, да га никаква fessit, poetica не може претворити у женски. — Дале:

Јер њу није у свом јазу  
Сатрт могла самрт крета;  
Љубио сам дјеву малу,  
Било јој ј дванаест љета;  
Није знала жива глава,  
Да ју моје жеље слубе,  
Та бијасмо дјеца права,  
Лвђели се тако лубе!  
Истом кад ју Бог позвао,  
Ја сам душом разјађеном  
Ове пјесме провјесно  
И провјесно с мајком њеном.

државника, а намет људи, ерефом, не мјери се по величини државе у којој живи. Промијена владе чисто је унутрашње природе, а изјава тврде јој намјере да се одрже црњатељски одношаји свуда на страни, која је у њеном програму јасно изјављена, не даје никоме основа ни права сумњати о њеној лојалности“.

## Д О Н И С.

(С. Ј.) ПОДГОРИЦА, 12 јуна. — (Одговор на чланак: Острог — Путописна црта од К—Ћ. Стање здравља. Пољски ујеви. Барјам. Полазак хаџија на хабу.)

Имао сам прилику у подлистак 23-ег броја „Гласа Црногорца“, прочитати чланак: „Острог — путописна црта“ од К—Ћ, у коме — и ако се види да га је вјешто перо написало, ипак писац није пропитао како је у истини, бар онђе ће каже да је путујући с Данилова-града к Острогу сријетао „подгоричанке у шалварама и кошуљама од Ђерђелије“.

Свакоме је добро познато да јене подгоричке пшда нијесу носиле нити носе „шалвара“ сматрајући ту ношњу као по све турску, ни онда кад смо под турцима били, а камоли сада, кад смо хвала Богу уједињениса својом браћом, те настојимо испишнути све оно што нам је дугом инвазиом туђина наметнуто, а уклајамо све што је наше негда било и сад је.

Што се „кошуља од Ђерђелије“ тиче жемам ништа противно примјетити; јер мађени кошац и свилу наше жене собом израђују, за своју употребу и за продају, па им то служи и на похвалу.

Писац „путописне црте Острога“ вје рујем да је и видео њеке жене у „шалварама“ но, поред њих и шњима морао је виђети и њихове људе у турским фесовима који су из Скадру дошли на поклоненије Св. Василији Острошком, па пошто му као Србину са стране, није позната била наша подгоричка пошња, те је требало боље се извијестити у истини да зна како је, нарочито кад је то намјешивао јавности, и кад примјешивањем једно за друго може, не радећи панијети увреду читавој једној општини.

Оволико па да будемо на чисто, наклајући се да писац путописног чланка не ће се наћи увијешен ради ове исправке.

Стање је здравља у људи и у стоке како у мјесту тако и у околним, хвала Богу најповољније. Варош ова има народног љевара — а и марвеног.

Ујеви су до сад доста лијени, али се много нуждовају за кини, облади се од неколико дана вију непрестано, често по куна падати кини, али сјевер, тај наш познати и немил гост, својим дувањем разгони облаке и не да кини. Озимма жита обећавају прилично лијену жетву. Дувана ће бити слабо ако убрзо кини не

Њој су ове пјесме биле  
Утјехом у тешкој туги,  
Јер су вјечну спомен виле  
Мојој милој малој дружи;

(rectius: т у а и — д р у з и)

Ја сам за то појзи хгтно  
Њах посевит срца смјерна,  
Ал' ме и ту задесило  
Јад удеса арчемерна:  
Јер и мајка у гроб пала,  
Прекрила ју смртна тама,  
Ах, а није дочекала  
Ни посвете тих пјесама. И т. д.

То је сва грађа те пам је пјесник даје за утврду личних прилика и хронологије. Нема више ни у свој оствалој књизи, осим једне напомене у другој пјесми посвете: „Тугомили“, гдје пјева:

Кроз два си дивна љета чуваром ми била  
И смјелим жељам мојим већ су расла врла,

Тад наненада Ти, о мило моје чедо,  
Ко у морје бисер, у гроба паде ноћ; и т. д.  
(Једно узгредно питање: Какав је то „бисер“ који „нада“ у „морје“? Мора да је њека сасвим необична работа; јер обичан бисер не пада у море — већ ако би га ко бачио из непустино, ал' ако би се с бродом утопило —; на против, бисер се вади из мора. То спада у врсту тамних и вогрешних упоређења, којих је у овој књизи довољно).

По томе видимо ово: Тугомила је једна лијепна покојна дјевојчина, у коју се пјесник заљубио кад јој бјеше дванаест година. После двије године умрије Тугомила, бјеше јој четрнаест година. Брзо за њом умрије и мајка јој, која је и нашем пјеснику била као и друга мајка — прама и прама умрла му је ра-

буде. Виногради су понијели добро, већ су исцвјетали, само ако та Бог да непретрне зулума од града или какав рђе унапријед.

Нашим Турцима прође рамазан; штапови (та рамазанска забава) оспремају се јер ће требат до године, а топови са табје на Рибници пуцњавом оглашују барјам. Турци хитају у дамију, веселе се у слободи Господаревој. Но за чудо како у Бару и Оцињу па и у Тузе барјам је био у сриједу, а међу тим ондје дан послјије. На моје пропитивање казаше ми њеки од Турака да је то за то јер ни по календару ни по телеграфу не може се барјам охућити (одоставјерити).

Данас кренуше на хаџумк на хабу, Меку и Медину, праћени хоџама и многим правовјернима, Аџис Хаџи Рамаданов Лукачевић и за, Халуновића из Зете (који је већ умрло па оставио на ту цијелу 5000 гроша), Хаџи Алија Ујкашевић, подгоричани оба. Они намјеравају удружити се с другим хаџијама у Скадру па, ишњалах, преко Сујсца и Шама, тим дугим путем, журиће се да лицем на Курбан барјам стигну и поклоне се светој баби.

## ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

ЦЕТИЊЕ, 20 јуна.

17 ЈУНА.

Рођен-дан Његове Свјетлости Књаза Нашљедника Данила прослављен је на Цетињу, и ове године као и навјек, свечано и весело, уз веће радовање цијелога народа.

У очи радосног дана било је Цетиње свечано освјетљено; сваки је прозор сијнуо зраком радости, а најобилатије на болници и на вел. локади. Око деветог часа почеше огњомети. Док узлетаху пламене ракете у висину ведре ноћи звјездане те се са највишег узлета прелијем главама и даждом пламенова клањаху према Двору, дотле је народ пјевао и играо оро и зетско коло пред свијетлим Двором.

На сами дан свечаности служио је службу божју у цркви манастира високопреосвештени Г. митрополит Митрофан са својим свештенством. У цркви су били: Њихове Свјетлости Књаза Петар А. Карађорђевић и Књагиня Зорка, мајка Његовог Височанства Госпоња Стане, сви преставници страних држава на Двору Његовог Височанства, у стајаћем руху, са својим Госпођама, Г. г. министри и војводе, сви виши и нижи чиновници и мнозина народа.

Послије службе божје пришао је

није — она Франка, чијој вјечној успомени пјесник посвђује своје „Тугомилке“. Самом пјеснику је сад, ако смо добро извијештени, двадесет и пет година те му је било петнаест, кад су „ове пјесме мале — саме собом ницат стале“, а то бјеше „истом кад ју Бог позвао“, послјије смрти мале Тугомиле. Кад се од петнаест одбију двије, остаје тринаест; значи, пјеснику је било тринаест година кад је први пут (он пјева: „једанпут“) видио своју Тугомилу „у црквици“ и кад се заљубио у њу. Њему тринаест њој дванаест. Најнесретнији и најсретнији број. Можда је та противност учинила те су се полови — и у физикалном т. ј. магнетском и у физијолошком смислу — тако силно привукли. Па ипак: Број 12 дошло је својој носилци брзу; пре рану, невидовну смрт, а број 13 још је жив. Но ипак, још једно ипак: број 12 можда је баш тим сретнији од броја 13. (Наставиће се.)

## ГЕОГРАФИЈА И ИСТОРИЈА ЉЕШАНСКЕ НАХИЈЕ.

(Свршетак)

Језера.

Језера у овој нахији су: Горње Блато, на обали којег се налази некадашњи пазар Сињац. Још се на обали тог језера налази мали извор Боњесестра. О том извору има ова народна прича:

У неко пријеме била је ова вода на закључак, т. ј. затварала се. Једна ђевојка пође да доведе воде са извора. Док је она била на извору стиже јој

Свијетли Књаз-Нашљедник у великој дворани дворекој честитања страних преставника, свештенства, министара и војвода и свега чиновништва и грађанства.

Но разумије се да су Свијетлом нашем Слављенику најмилије биле честитке из даљине, од Свијетлијех муродитеља, од Њиховијех Височанства Господара и Књаза и Књагиње, од Свијетлијех Књагињица и од Вел. Војводе Зетског Њ. С. Књаза Миџа.

(Повратак Њиховијех Височанства.) Чујемо да је стигла највиша заповијед из Вишија, да брод Његовог Височанства буде данас, у суботу, у Трсту. Према томе можемо се брзо надати повратку Свијетле наше Владачке породице у Њихову државу.

## Књижевне вијести.

Уредништво је примило ове књиге па приказ:

Браство I (3-ћа књига „друштва светог Саве“) „Брат је мио, које вјере био“. — У Биограду, кр. срп. државна штампарија. 1887. — Цијена? Стр. 205, 80.

У тој су књизи ови чланци и саставци:

1. Маргита дјевојка и Рајко војвода, ерпска народна пјесма. 2. Отаџбина, прича, од М. Ђ. Милићевића. 3. Велес, (и Демир-Капија), с двије слике, од Љуб. Ковачевића. 4. Први ерпски пјесници; двије три црте за њихову карактеристику, од Ст. Новаковића. 5. Прилеп, са сликом, од Љуб. Ковачевића. 6. Сима Игуманов, од П. Срећковића. 7. Борба за народност, с нарочитим погледом на пропало поланских Словена, Словинаца, Чеха и Срба, од М. В. Радоњића. 8. Свети Саво, ерпска нарпјесма. 9. Јужне границе Душанова царства, од Димитрија С. Јовановића. 10. „Дур делија, иде Пантелија!“, прича из рата за слободу, од М. Ђ. Милићевића. 11. Охрид, с 2 слике, од Љ. К. 12. Глишпа Трајковић, књижевник ерпски, слика из прошлости, од Ђ. М. Бугарског. 13. Солунски мир, од П. Срећковића. 14. Скадар, са сликом, од Љ. К. 15. Ко крено име слави, оное и помаже, ерпска народна пјесма. 16. Географско-етнографски преглед Македоније и Старе Србије, с картом, од М. В. Веселиновића.

Србин (Устај, живи, бори се, не клони!) мјесечни часопис за економију и политику (програм радикали). Власник др. Драгиша Станојевић. Свеака прва (јуни 1887). — У Биограду, штампано у тргов. штамп. 1887. — Стр. 268 — 80 — Цијена 3 динара (1½ фор.).

Садржај: I. Говори ерпски! II. Значај данашње (т. ј. до 1 јуна о. г. — У.)

глас да је њен брат — који се бавио у далеком мјесту, дошао код куће. Вевојка од радости брже потрчи, а воду не затвори, те истече велика вода, од које постаде Горње Блато. — Та народна прича нема никаквог истинитог основа. Можда народ прича по томе што у вријеме кад вода свизи, виде се покрај воде стара кућишта.

Још је у овој нахији језеро Калужерово Око. Оно лежи изнад Горњег Блата, на западној страни. Ово језеро није у простору много велико, али је доста дубоко, тако да и најбољи пловци не могу му до дна доћи. Народ прича да се у језеру овом змај кунао, а да се по томе зове Калужерово Око, што се у њему неки калуђер утопио.

У Орахе (село) налази се један дубоки до (дубодолупа) у ком има 8 рала земље. Тај је до округло као коло, а са сваке стране уздижу се пад њим високи врхови. У сред тога дола налазе се двије воде дубенице у њер ископане, али нијесу грађене у клак. Једна вода тако је велика, да пречник њене површине износи 26 корака, дубина износи 16 м. Друга је вода много мања. Те воде зову се Развође. Кад пљусне велика кипа, особито преко зиме, може вода покрити цео до тако да се једва може познати же су ископане воде. Највише вода може устати до неке мале пећинице, која се зове „Змајевница“. Никакво предање не може доказати да су инад ове воде остале без имало воде. Од кад памте данас живи људи, панета мјеста, била је једна година да су људи са својом стоком дизали па удаљена мјеста, због

опозиције у Србији. — III. За Србију. 1868—1886. IV. Непријатељи V. Пријатељи.

Немања, историјска драма у пет чинова, написао Милош Цветић, (наградилa управа кр. срп. нар. позоришта с 1000 динара). Биоград, у кр. срп. држ. штампарији. 1887.

„Немању“ смо примили од оvd. књижара М. Иванишевића, који је од биоградске књижаре Бр. Валожића примио 20 књига. — Така чувена књига као што је Цветићев „Немања“ јамачно ће се и у ерпскашој Црној Гери више тражити, те чујемо да је наш нови књижар искао на Биограда више.

И остали издавачи учинили би добро да од сваке своје књиге пошљу нашем књижару онолико колико мисле да ће у нас проћи или бар колико им он заште.

## НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Како да гранимо живо.

Пшме

А. Др. Коблишка.

(Наставак.)

Овцама и теладима даваћемо цијелу уз сијно исецкану сламу. Одраслој теладу стучену. Овцама, по годинама и величини тијела, даје се око 14 декаграма до 60 декаграма; теладма мало по мало до 90 декаграма, а биковима једно кило, мање 20 декаграма.

Сама дијететика препоруча као добру пићу сажрвљену зоб. Мирисне ствари које се развијају кад се зоб овако справља, ојачују органе пробављања а особито кад живу из младе траве настане лијавица.

Јечменем зрњем можемо живо угојити, али не можемо га оенажити. Има у себи много мање азота од зоби, ражи и пшенице, и не садржи ароматичних ствари. Кошуљица тврда је, те је живо лако не прима.

По Истоку, у Италији, хране коње самјем јечмом; али се онажа да слабе да су неокретни и мекн, да се при тежој радњи лако оноје и да им се често појавља колика са лијавицом.

Самјем јечмом не да се коњ хранити. Могло би се највише толико дати колики је четврти дио обичног obroка.

Дакле угљечена, запарена варена јечма ваља давати уза зоб и уз исецкану сламу.

Јечам се не даје нишомто орном волу а ни музари, јер не даје ни обилно ни добро млијеко.

Гурадиме (прасцима) даје се зоби јер има у себи много протејине и ваина што ојачава органе. Кад гурад одрасту, дакле кад најеје трећи или четврти мјесец, даје се јечма помјешана са осталом пићом: као ерпшком, кртолом, или млијеком. Добро се прима и слади месо, али треба га агњевити

недостатка воде; али на дну ове вода налазило се вазда по мало воде, које по причању људи из земље излази. Још кажу да се извјесна количина воде никад из ње попнати не може (као да ту има подземна вода). У тој води имају дио 4 села. О тој води има једна народна прича, која овако говори:

„У неком времену била је пешта пена цијела дубодолупа водом, и била је ту читаво језеро. У то језеро пао се змај. Па због тога се горе менута пећина зове Змајевница. У то вријеме, у том предјелу није било људи. Кад је први човек дошао ову воду почела је вода бјекати, па у земљу утијецати. Ови човек брзо боље потрча, и стиже воду код Змајевнице и ту окрвави свој прст, па у воду умочи, и тако вода стане, то је било доцкан.“ Причају да тада вода уставила на она мјеста докле данас у вријеме кише не устати може. Послије велике пшенице се пад овим долом мгла. О ових вода има у нашој нахији још других вода које су престо у земљу сграђене без икаквог тврђења чега.

Планине и врхови.

У Љешанској су нахији ове пшине:

Ставор 1260 етопа висок, с љује љешанску од катунске планине сјеверо-запада. Двије трећине планине покривене су врло високом гором и то: Буквом, грабом, млијеком, јасеном, јасном, брестом

ти и запарити, јер сажрвљени јечам, помешан с водом, набубри, дочим кад би смо га суха дали, нанио би индигестију (желудачни дувар усљед великог натезања ослабио би) па и сам штирак боље се прима жива кад је јечам запарен.

Неки пак кажу да се даје сух и на њеки начин имају право. Кад се јечам даје, свиња јаче жваће, боље прождири, те велика салина која се лучи, посијењује да се штирак претвори у декстрину и шећер.

Цијелог зрна у малој мјери даје се гурадима, кад их намјеравамо оснажити а није нам стало до примана (хране). Прочас се неколико зрна по авлији, и тако се гурад нагоду да поједу и мало земље, која у себи има различитих минерала. Казали су да је добро јечам метнути у воду да проклије.

Таковог јечма живо радо не једе. Такав јечам губи 20—22% своје тежине а то 12% воде а 7% питних ствари.

Само здравље пак налаже, да се даје таковог јечма, кад се преживачима изводи крв усљед различитих глиста, или кад усљед рђаве хране и болести спану, јер се лако прима и подражује.

У опште даје га се попржена, или запарена, или варена са исјецканом сламом.

Говечету доста је једно кило, а овци 28 декаграма да се свари су 5 пута толико воде; вода процијеђена даје се као подвоје.

Јака је нића и сама раж. Не заокружује само тијело као што јечам, него га и ојачава.

(Наставиће се).

**ПРОМЕТ ДОМАЋИЈЕХ ПРОИЗВОДА У ЦРНОЈ ГОРИ.**

**Оцињ, 9 јуна 1887.**

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Руметиново брашно, ока по 8 н. — Сир, ока по 30 новч. — Масло, ока по 1 ф. и 20 н. — Вуна, ока по 68 новч. — Дуван, ока по 50—60 н. — Јаја, комад по 1 новчић. — Стуре, комад по 11—13 новчића. — Дрва, товар по 28—30 н. — Тумур, ока по 2 н. — Клак, ока по 1½ н. — Пасуљ, ока по 11—12 н. — Овце с јагињадима, цијена по 4 ф. и 50 н. — Козе с јарадима, цијена по 4—5 ф. — Овце, цијена по комаду 4 ф. — Козе, цијена по комаду 3 ф. и 50 н. до 6 ф. — Краве с теладима, цијена по 30—32 ф. — Краве, цијена по комаду 18—20 ф. — Волони, цијена по комаду 30—32 ф. — Овчје коже, комад по 60 н. — Јегуља, ока по 30 н. — Јаребе коже комад по 80 н. — Јагвече коже, комад по 50 новч.

**Вир, 12 јуна 1887.**

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Волони, цијена по комаду 36 ф. и 27 н. — Козе, цијена по комаду 6 ф. и 12

др. а и доста је кршевита. Једна трећина ове планине покривена је травом, а има и по њекоје повеће дрјево. У овој трећини врло је лијепа папа за стоку, а и коси се сијено. Ова је планина доста безводна; само што се налазе неке — у станом камену — издубљене воде, и неке врло мале текуће воде, које за кратко вријеме послје кише теку. У овој планини налази се Синтојева и Студена пећина, у којим траје вјечити лед и снјег. У овој планини има и још других пећина у којима се преко цијелог љета може наћи леда и снјега.

Силевница, са сјеверне стране одваја лешанску од катунске нахије. Цијела планина покривена је гором. Највећи врх у овој планини зове се Гркова Гомила. На врху овога врха налази се — човјечијом руком — набачена гомила камења, за коју се прича у народу да је ту затрпан пекавак злочинац грк. У свој планини налазе се двије пећине, и то Водна и Прогонова пећина, о којима има много народних прича. У обје пећине, — у тавним крајевима — има непрекидне воде. Водна пећина је дубока а уска. Кад се на дну ове пећине спде и кад се у руке носе какав запаљено тјело, види се са јужне стране, стојећа вода. Колика је ова вода не може се видјети.

Испод ове пећине налази се мала текућа вода. Прогонова пећина заузима у простору 2.600 квадрат. метара и подијелена је у три одјељења. Прича се да су у тој пећини у доисторијска времена — биле живјеле. Цијела пећина изгледа као сведена. Два су

и. — Овце, цијена по комаду 4 ф. и 8 н. — Свиње, цијена по комаду 7 ф. и 14 н. — Сир, ока по 40 н. — Славина, ока по 1 ф. и 2 н. — Вуна, ока по 82 н. — Руметин, багаш по 1 ф. и 2 н. — Дувал, ока по 68 новчића.

**Ријека, 13 јуна 1887.**

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Руметин, багаш по 1 ф. и 7 н. — Пшеница, багаш по 2 ф. — Сир, ока по 30—40 н. — Вуна, ока по 70—80 н. — Дуван дограм, ока по 80 н. — Дуван у листу, ока по 70 н. — Свињско месо, ока по 70—90 н. — Волони, цијена по комаду 30—40 ф. — Краве, цијена по комаду 25—35 ф. — Свиње, цијена по комаду 4—10 ф. — Козе, с јарадима, цијена по 5 ф. — Јарад, цијена по комаду 1 ф. и 70 н. — Јагњад, цијена по комаду 1 ф. и 50 н. — Роба шкобаљ, комад по 1 н.

**Даниловград, 14 јуна 1887.**

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Говеда, цијена по комаду 15—30 ф. — Телад, цијена по комаду 10—15 ф. — Коњи, цијена по комаду 30—40 ф. — Овце, цијена по комаду 2—4 ф. Јагњад, цијена по комаду 1 ф. до 1 ф. и 50 н. — Козе, цијена по комаду 4—5 ф. — Вуна, ока по 60—70 н. — Јарад, цијена по комаду 1 ф. до 1 ф. и 50 н. — Свиње, цијена по комаду 3 ф. и 6 н. до 8 ф. и 16 н. — Сир, ока по 30—44 н. — Коже, комад по 70—90 н. — Суво месо, ока по 60—70 н. — Френско месо, ока по 25—30 н. — Масло, ока по 80—90 н. — Роба, ока по 30—40 н. — Дуван, ока по 1 ф. до 1 ф. и 20 н. — Руметинов, ока по 12—13 н. — Пшеница, ока по 12—12½ н. — Раж, ока по 10 н. — Јечам, ока по 10 новч.

**Шикшић, 15 јуна 1887.**

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Волони, цијена по комаду 40 ф. — Краве, цијена по комаду 20 ф. — Овце, цијена по комаду 3 ф. и — н. — Козе, цијена по комаду 3 ф. и — н. — Свиње, цијена по комаду 4 ф. и — н. — Руметин, ока по 13 н. — Раж, ока по 12 н. — Јечам, ока по 12 н. — Просо, ока по 11 н. — Хелда, ока по 12 н. — Пшеница, ока по 15 н. — Руметиново брашно, ока по 14 н. — Дувал дограм, ока по 80 н. — Дуван резани, ока по 1 ф. — Сир, ока по 20—40 н. — Вуна, ока по 68 н. — Јаребе коже, комад по 1 ф. — Јагвече коже, комад по 40 н. — Јарад, цијена по комаду 1 ф. и 60 н. — Јагњад, цијена по комаду 1 ф. и 70 н. — Трава бухарица, ока по 1 ф. и 10 н. — Восак, ока по 1 ф. и 60 новч.

**Билешке.**

**НАЈВАЖНИЈИ РАДОВИ ПРИ ПОДИЗАЊУ ЧЕТИНАРА.\*)**

1. У четинара не траје клицавост сјемена ни близу онолико, колико код другог дрвећа и шиља; с тога се мора сјеме сијати одмах пошто дозре.

При дозријевању сјемена у шишаркама има се на то pazити, да не испада из шишарака; то се предупредује тако, ако се пред зиму скину шишарке и на сунчано мјесто разастру, те усљед ове топлоте понуцају љуске по цијелој шишарци, а из њих испада зрело сјеме.

2. Ко располаже са закљоненим просторима зими (стаклене куће, топли љубрењаци), тај нека одмах сјеме посије, у густо, у саксије, или салдуцихе, (земљом се покрије онолико, колико је дотично сјеме крупно), гдје ће поред умјерене влаге брзо клијати и понићи. — Кад буду младе биљнице с прста високе, онда се расађује једна по једна у веће сандучиће (или пак и саме љубрењаче) и то овако: све по 3 до 4 сантиметра раздалско (ред од реда и струка од струка). Ово расађивање за младости или у „зел. нилу“ зове се пикирање<sup>1)</sup> и врло је нужно за развијање и гушће избијање и згушћивање жила.

3. Сада је већ и прољеће ту, те се одавде по другл пут расађује у врту у редове, који има у облику плиткога јарка.

4. Ко не располаже са зимским стакленим зградама, тај сије сјеме такође зими или рано с прољећа у саксије, сандучиће и т. д., или га бар бади у пјесковити земљу, која се држи умјерено влажно, те да овдје сјеме набубри до правог сијања у врту или у леји.

За леје се земља прекопа за 40—50 сант. дубоко, добро се истроши и замуљена, скоро на половину са нијеском из ријеке или потока. Сјеме се густо сије у плитке олучиће, који се овлаш покрију земљом. Но ради одржања довољне влаге, (која је између свега дрвећа четинарима најпотребнија) ваља леју покрити лако још или маховином, или ситном пљевом, или ситним струготинама (што отпадају кад се тестерину дрва), или лишћем или подобним материјама, што дају лак и добар заклон и покривач противу сунчане жеге.

Поникле младике држе се цијелог љета умјерено влажно и пљевље се често. — Овдје и презиме.

\* Од како је предједништво српског полпривредног друштва у „Српским Новинама“ објавило, да има на раздавање сјемена од оморике, јављају се многи потражници за ово сјеме, да га сију и гаје и друштво је по могућству свима већ посладо по неку количину овог сјемена. Но како многи поред сјемена траже и упутство, и како до данас није штампано упутство за култивирање овог сјемена и гајења оморике, то на овом мјесту износимо упутство за подизање четинара у опште, куда и оморика спада, са примједбом да се и она на исти начин подиже и гаји. (Примј. Уреди. „Тежака“.)

<sup>1)</sup> Као и пр. што се Зеље (купусе), у азелнилу своје расађује.

На врху овог брда налази се мала прџва, коју је зидао Вуксан Булатовић у знак свог ослобођења из ропства скадарскога. Вуксан Булатовић био је Ровчанин.

Бусовник, врло узвишено брдо уздиже се изнад села Драгојевице. Испод овог брда налази се село Крусе и мјесто ћеће спаљен Махмут наша Бушатлија, 1796 г.

Криви врх на ком се налазе поведи некакве грађевине Ива Црнојевића. Осим ових има и још других планина и врхова.

Клима и производи.

У овој нахији Клима је у јужним и источним предјелима врло блага топла и питома. У сјеверним и западним предјелима доста хладна. Ту се наоди снјега преко цијеле зиме. У јужним предјелима никад снјега и не пада. Ту прољеће почиње почетком мјесеца марта тако да се у почетку овога мјесеца може наћи зелене траве за стоку. Зима у овим мјестима касно почиње тако да има зеленог листа и у мјесецу децембру.

Љети је у овим мјестима јака врућина и припека. У сјеверним предјелима као Ставору и Силевници, зима почиње рано а свршава касно, тако да се може наћи око 10-ог маја непролиетале горе.

У јужним крајевима су врло лијени, корисни и питоми усјеви. Ту добро роди: пшеница, јечам, кукуруз, дуван, рапшан (прно зеље) раж, динје, пишун; а од воћа ту роде: Смокве, шинци, мурве, јабуке, крушке, праске, дуње, нјиве, а има и врло мала количина маслина. Осим тога овдје роди још

5. Идућег прољећа се ваде из леје и расађују у редове, онако као што је код бр. 3 показано. Ред од реда може бити 40 сант. а биљка од биљке на 25—30 сант. раздалско. — И овдје у школи њиховој држе се чисто од траве све догле, док се не расаде посљедњи пут на њихово мјесто.

6. Четинари се и у сађењу разликују од осталог (лисног) дрвећа тиме, што се најбоље примају, ако се расађују у оно доба, када им ново лишће (четине) потјера (а то је почетак маја), или у доба, када им сок застане (а то је при кошту септембра). — Ово правило важи како за младе (1, 2, 3-годишње), тако исто и за веће и старије четинаре. — Четинарима на шкоди наше жарко љето, нити студена зима (као што многи држе) нити мршава земља (јер и на самом камењару дивно напредују), али само бурни вјетар може да убије читаве расаде, пошто су на четинарима иглице десте, густе, на и зими о. тају, те вјетар има вада о шта да бије и упире. Ово ударање вјетра у густе четине и опирање њихово вазда шкоди младим и скоро пресађеним четинарима, ако нијесу у згодно вријеме и пажљиво пресађени. — С тога поново напомињемо, да је најсигурније пресађивати их тек онда, када већ пуне пукну (дакле око Ђурђева), јер је онда и млада биљка у соку и снази, а и љути вјетрови (зимски и прољећни) до онда већ устукну.

7. Веома је пробитачно, да се овда онда у вријеме суше (а особито при пресађивању) кантом (репестком) попрскају све гране и иглице, јер ово онда унију у се доста влаге и одрже их за дуго времена. —

8. Ко може досијети, добро ће учинити, ако и у „школи“ (т. ј. сјеменишту и расту) младе четинаре и у трећој и четвртој години вади и понова пресађује у редове.

9. При овом пресађивању ваља само овлаш све жилице мало сасјећи (сратити), (?Ур.) јер се тиме жила згушћавају, и одржавају на себи више грудва земље (Erdballen), а то је све нужно, да пресађивање на стална мјеста буде сигурније.

Концем треће или четврте године достићи ће сви четинари већ толику јачину, да се могу из „школе“ пресађивати на стална мјеста (шуме).

10. При сађењу за забране, или подизању горе, узимају се или сами четинари одмах, или, (што је још боље) међу се између њих онда (а још боље 1—2 година прије тога) и нека лисната дрвета (бреза, најасен, багрен) да држе за прво вријеме више хладовине. Послије 5—8 година вади се ово дрвеће, или се нејече те остају сами четинари.

Четинари се могу садити много гушће и чешће, него остала дрвећа, јер готово махом сви имају пирамидални (јабланисти) пораст те се мало шире. —

„Тежака“ **Ј. К. Борјановић.**

и најбоље вино, особито у виноградама Берске и Лисичке равнице (обје ове равнице леже са десне обале ријеке Ситнице). У сјеверним предјелима ове нахије роди: раж, кртола, бијело зеље, јара пшеница и јари јечам, али и у овим предјелима има по нешто воћа. Народ се највише бави земљорадњом и сточарством. У овој нахији има: Оваца, коза, коња, говеда, свиња и друге домаће животиње. У планинама има: вукова, лисна, кунца, веверица, зецова, а прича се да је некад било и српа, дивокоза, дивљих венрова, и друго. Најодна пошља и ођело јест обично суко и погорско, обично платно, и обично друго ођело. У прва времена није тако било. За платно које долази из страних држава није се ни знало. Мјесто тога било је копањено платно. \*)

Сукоп се није као данас употребљавало (израђивало) жепеке су једном хаљном покривале цијело своје тијело, осим главе. На глави су носиле бјеле, а данас црне крпе. У прво вријеме за свиту или други какав данас постојећи накит, или скупоцјену робу није се ни знало \*\*) У опште начин ношења био је сасвим други и данас је сасвим промијењен. Становници ове нахије сви су православне вјере. У фамилијама живе по мало дуна код 10—15 а има по његод и преко 20, па до 30 душа. Сваком фамилијем управља по један старешина којег сви укућани едушају. Те укућани не шћењу езушати свог старешину, одма се дијеле. Дије-

\*) Боље би било да се и данас употребљавало домаће копањено платно, него трибачко или друго туђе. М. Д.  
\*\*) Боље би било да је и данас тако. М. Д.

## Црногорско Поморство.

Бар, 7 јуна. — Ове недеље имали смо лагунне сјеверо-источне и сјеверо-западне вјетрове и мирно море, у четвртак и петак мало кише, остало вријеме ведро небо.

Барометар 76.3, стање темп. Р. 21.  
Дође из Медве пар. лојда „Делфино“, тон. 500, кап. Л. Орелић, крцат, за Будву.

Дође из Драча пар. друштва грчкога „Елипис“, тон. 606, кап. Ђ. Селисарно, крцат за Медову.

Дође из Будве пар. лојда „Султан“, тон. 484, кап. П. Ковачић, крцат за Опин.

Опин, 13 јуна. — Ове недеље имали смо лагунне сјеверо-источне и сјеверо-западне вјетрове и мирно море, у петак киша остало вријеме ведро небо.

Барометар 76.4.

Доједрише:

Пар. аус. уг. „Делфино“, тон. 500, кап. Л. Врелић, из Медове, крцат.

Траб. црн. „Буона Сорте“, тон. 28, кап. М. Мемет, из Котара, празан.

Траб. црн. „Каролина“, тон. 15, кап. Мемет Али, из Монаполи, крцат.

Пароб. аус. уг. „Султан“, тон. 184, кап. П. Ковачић, из Бара, празан.

Одједрише:

Пароб. аус. уг. „Делфино“, тон. 5000, кап. Л. Врелић, за Бар, крцат.

Траб. црн. „Каролина“, тон. 15, кап. М. Али, за Св. Николу, празан.

Гал. црн. „Сехина Бахер“, тон. 81, кап. Тахир Шурда, за Малту, крцат.

Пароб. аус. уг. „Султан“, тон. 448, кап. П. Ковачић, за Медову, крцат.

## ПАМЕТАР

31 мјецец Јун.

2 (13) јуна 1704. Њекарски ђенерал Хајстер са Србима под вицевојводом Манастиријом добије на семерском пољу Равоцијина ђенерала Ферача, који изгуби 600 момака, 6 топова и 23 барјака.

3 (15) јуна 1862 (прије 25 година) на чувурчесми у Биограду побихе се око воде Срби и Турци. Заповједник у биоградској тврђињи, Ашир паша, бомбардује варош последије два дана, а последице свему би, да исте године мораше Турци по-

љење ово постаје највише је има по више браће, и пошто сваки брат имадне своју фамилију.

Куће у овој нахији саграђене су од клака, муља и камења, или од самог камена. Куће с клаком ограђене обично су дигнуте на под, а са простим камењем су поземљаше. Покров кућа јест од: сламе, плоче (камена) и тигле. Највиша ширина кућа у овој нахији је 6 до 8 метара, а дужина је разна. На зидовима има прозора и прата, али не много великих као у варошима.

У Љешанској нахији има на разним мјестима по више дрвећа особите величине од којих ћемо напоменути само неколико. Има такође дрвећа која су врло несразмјерне висине и дебљине. Такви је на примјер дуб код цркве орашке, који сам по геометријским правилима измјерно и то: висина 21 мет. пречник његовог стабла 2 м. 24 сан. м., гране своје раширило је т. ј. међу најдужим врховима грана има 49 метара. Дуб овај никад није закидан. Народ га сматра као освешено дрвјево; тако да се не би нико усудио са њега узети један најмањи жемљуд (жир), врти се ико на њем примити смјије; јер кажу ко би се на исти примити не би могао са њега свети у чистој свијести. Причају људи да је овај дуб шупаљ. Наравно толика дебљина мора бити шупаљ.

У Драгојевини се налази такозвани Вујов цер. Изгледа је као и поменути, само што је много мањи и тањи. Овај је на доста узвишеном мјесту, те се може виђети из далеких мјеста. Код цркве градаке налази се

лкти се из Србије, осим посада у градовима на Сави и Дунаву, а Ужице и Соко били разорени.

4 јуна 1887 (прије 500 година) Јован Палиса, врански приор, преда Млечићима Новиград испод Велебита и мађарску краљеву Марију, коју је тамо држао заточену.

4 (16) јуна 1862 (прије 25 година) ноћу Крцо Петровић, потпресједник црногорскога сената, удари на турски шавац на Вељем Брду међу Спужем и Подгорицом, те ту посјекоше Црногорци (већином Пипери) 1300 Турака, међу њима 1 бимбашу; добише 30 сандука праха, 300 коња, 1 барјак, доста оружја и хране. Турци утекоше што у Спуж, што у Подгорицу. Црногораца погуби 27, рани их се 50.

5 (17) јуна 1862 (прије 25 година) заповједник биоградске тврђиње Ашир паша бомбардује варош противно сваком међународном праву. Углавном није учинио вароши много штете.

6 (18) јуна 1806 савезни Црногорци, Приморци и Руси пресеку Дубровнику воду, не би ли Французи у њему нагнели на предају. Међу тим ударише Руси са флотом на Локрум, али га не отеше, а са Црногорцима очисте Руси сву дубровачку околину од Француза.

7 (19) јуна 1862 (прије 25 година) услед бомбардања Биограда предложи инглеска влада, да посланства великих сила у Бечу пошаљу изасланике своје у Земун, а међу тим Аустрија да посједне Биоград. Русија бјеше томе противна и Инглеска одустане од приједлога.

8 (19) јуна 1800 код Гунделхофена на Дунаву борили се славно граничарске катане са Французима; ритмајстор Стефан Кобасица са вараждинским катанама оте 2 тона и зароби више Француза, а потпоручик Теофило Милошевић посјече францускога мајора; али и Срба тога дана доста погуби.

9 (20) јуна 1789 поп Вићентије Гибелић из Грачаца скупи до 300 Личана, с којима је четовао по босанској Крајини. Убио је и заробио неколико Турака и вратио се са многом стоком. Поп Вићентије био је прије тога мухамедовац, па се покрстио.

10 (22) јуна 1862 (прије 25 година) Црногорци се прерушили као низами, увукли се у турски окр код Спужа и отјерали 60 коња са 30 товара пекепмита.

11 (23) јуна 1862 (прије 25 година) Црногорци код Спужа отму од Турака 140 коља.

12 (24) јуна 1862 (прије 25 година) Абди паша са 30.000 Турака удари од Спужа на 3000 Црногораца који су се унаничили били на Сушици код Црквинице. Није ни један сат прошао а Црногорци разбију Турке; велики војвода Мирко Петровић оте турске шанчеве на Висоцици, гдје 3 батаљона низама посјече и растјера. Турци утекоше у Спуж, оставивши у црногорским рукама 2 барјака, а на бојном пољу

један граб којег пречник износи 1.68 м, висина 19 м. Гране своје није раширило више од 11 мет. Све гране окренуте су по јужној страни а по сјеверној ни једна. Прича се да је један чобан — кад је овај граб био мали, полу њега посјекао својој стоци, и да је оста стока одма покренула, и да већ на тој страни није ниједна грана израста. Има и још других таквих дрвећа која јз овдје тешко набројати. Таква древад обично се налазе код цркава.

На многим мјестима у овој нахији налазе се повише гомиле камена, набачане човјечијом руком, које народ зове жуђелеке гомиле. Народ прича да су са тим камењем затрпавали такозване Жуђеле. Прича се да су их затрпавали у оно вријеме кад су се људи који су у тим земљама живјели покретавали, на да су ту затрпавали они који се нијесу шћели крсти. Један земљодјелан, радећи своју земљу 1885 године, дође до неке по изгледу мале гомиле камена и поче је раскопавати да би очистио своју земљу од тога камења, наиђе на једну велику плочу, коју подиже, кад под плочу наиђе дубоки гроб коме је ова плоча заклопац. Гроб овај бјеше дубок од горње плоче до кости мртвога 2 м. в 4 ден. м., цно гроб био је ограђен од 4 плоче су 4 стране а озгор је покривала пека плоча. Међу плочама најје било насинато земље него је стојало шупаље, те тако гроб изгледа као сандук (скриња). Неке такве, али повише гомиле означавају и вранице између племена.

5032 своја љета. Црногорци имадоше 102 мртва и 80 рањенијех.

13 јуна 1594 бан Сава, војвода Велимировић и владица Тодор, пошто су банатски Срби устали на Турке и са војском од 15.000 људи побједили бегове: ђулинскога, чанадскога, липовскога и темишварскога бегалербега Хасан-пашу, пашу ердељског кнезу Жигмунду Баторији по његовом војводи Мојсију Секељији, који их је на устанак и позвао био, да дође к њима с војском, те да протјерају Турке сасвим, а он да буде српски краљ. Али Баторија не посла помоћ, а Хасан паша доби војске од великога везира и будимскога паше, те код Бечкереча поби Србе тако, да један савремени ердељски историк каже: „тај дан изгледаше, да је Србима (у Банату) пропала не само нада и срећа, него и име.“ Турци спале Бечкерек и околна српска мјеста, људе убијаше, жене спаљиваше и толико благо задохнише, да су се сами дивили. Прије свога пораза посјекли су Срби у тим бојевима до 30.000 Турака, отели им многе лађе и многе буре одвели у робље, које Турци сад ослободише. У том устанку ваља од Срба споменути Јована Лугошанина, Петра Мајшовца, Доцијана, Јанка.

14. (25) јуна 1786. Њекар Јосип II. постави за епископа вршачкога Јосифа Јовановића Шакабенту, који је прво био епископ у Пакраду, последије у Н. Саду.

15. јуна 1253. Дубровчани праве савез са бугарским царем Михаилом Асеном противу српскога краља Стефана Уроша I. Драгослава Великога. У савез тај уступио је 22 маја 1254. и хумски жупан Радослав. Није дошло до крви.

16. (28) јуна 1862. (прије 25 година) у Бањанима (код Кленка?) био је крвав бој. Бањански војвода Јован Бачевић удари око поноћи на турске шанчеве и учини страхан покољ, утамани 3 табора низама, посјече 600 банибозука, отме 4 тона, добије сву другу опрему; али тај дан погуби и овај славни јунак, светећи свог оца војводу Василија, кога су Турци били на мукима уморили.

Исти дан (прије 25 година) умре у Опатовцу у Сријему Адам Драгосављевић. Био је у млађим годинама учитељ; под старост живио је у Шиду. Написао је Њемачку грамазику за Србе. Веома разборит човјек. Бавио се науком о језику и писао је о томе у С. Љевопису и Бачкој Вили.

17. (28) јуна 1755. у суботу, почели су у Паашком колати темељ катедралној цркви, која је довршена 30 авг. (10 септ) 1763.

18. (29) јуна 1734. у боју код Парме, гдје су Французи побједили Њекарсове, погине ђенерал Мерси, врховни заповједник Њекарске војске у Италији, вишегодишњи заповједник у Темишвару и Банату, који је овај крај подигао последије турска варварства.

19. (29) јуна 1603. Њекаревци занале Лутош и оћерају Турцима многу стоку.

20. јуна 1466. умре од туге и жалости у Пожуну Марија, удовица посједљега босанскога краља Степана Томашевића, кћи српскога деспота Лазара Бранковића. Кад је бјежећи од Турака утекла хришћанском бану Павлу, овај је опљачкао и бацно у тамницу, из које се тек онда спасла кад је Павле у боју с Турцима погинуо.

21. јуна (3 јула) 1806. дође у Далмацију, као француски гувернатор, Дандуло, који је Далмацији много добра учинио.

22. јуна (4) јула 1862 (прије 25 година) ударе Васојевићи на Турке шанчеве код цркве у Верберима и посјеку 50 глава.

23. јуна (4) јула 1744. Тренкови славопски нацидур и граничари хрватски нагонише Французе у Лаутербургу у Алзацији, да се предаду са многом храном и опремом. За тим се предаде и Висамбург по отпору, у коме Градишчани граничари имадоше 215 мртвих и рањених.

24. јуна (6. јула) 1862. (прије 25 година) крвав бој код Спужа, у коме Турака погуби 1020, а Црногораца 25. Турци уступише.

Исти дан (прије 25 година) Дервиш паша удари са великом силом преко Бањана на Киту. Два дана трајао је бој и Дервиш паша мораде уступити; али он се подријеши новом војском тз Требиња и Билеће, и Црногорци испред толике силе оставе Киту.

25. јуна (7. јула) прије 25 година) Турци од Требиња ударише на Зупце, али без успјеха.

26. јуна (8. јула) 1862 (прије 25 година) Абди паша удари од Спужа са 30.000 Турака на великога војводу Мирка Петровића, који је био са Црногорцима на Коловозу (и Главици?). У крвавом боју погуби 3500 Турака, особито многи Зејбечи и Арбанаси од Дабре и Маће. Црногораца погуби 80, рани их се 150. Турци уступе у Спуж.

Исти дан (прије 25 година) крваво се ударе Црногорци и Турци на висини Плавце. Црногорци мораше великој турској сили уступити, а у толико Турци поступише напријед.

27. јуна (8. јула) 1797. последије пропасти млетачке републике Бокељи у народном збору изјаве се за Њекара.

27. јуна (10. јула) 1862. (прије 25 година) Црногорци у Сливју одбише Дервиш пашу, који изгуби многе Турке.

29. јуна 1406. умре турски султан Бајазит, зет царице српске Милице, као роб татарскога хана Тимура Ленка (Тамерлана).

30. јуна (12. јула) 1862. (прије 25 година) Дервиш паша ударајући на Прву Гору од сјевера и Абди паша од југа, спојише се на Зети и тако раздвојише Брда од Црне Горе. У овом боју били су турски губитци огромни, особито Дервиш пашини код Острога. Турци разорише цркве у Стубици и Ждробанику и осриваше их; у гробљу ископаше мртваца и главе им однесоше као трофеје. Црногорци се намјестише на Ждробанику ради даљег отпора.

Јуна почетком 1687 (прије 200 година) Млечићи разбију сарашћера Исмаил-пашу и добију Наварин у Морвији. Ову побједу имају да захвале највише Далматинцима својој војсци.

С. Н.

## ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Свој господи и госпоњама, који нас великој тузи, ради губитка наше непрељене **СМИЉЕ** тјешмише, а наособ Њекарски Свјет. Књагини Зорки која је у њежњи највише благоизвољела послати вијенчић, у опште свим цетињским становницима без разлике, што у великом броју учествоваху при сироводу, г. г. колегама и ученицима, г. г. учитељима основне школе, о којима изјављујемо најтоплију благодарност.

На Цетињу, 20 јунија 1887.

Олга и Душан Јовановић, рођаци, тељи, Анастасија, баба.

## ОГЛАСИ.

Моју кућу са пространом банитом на Цетињу, хоћу да продам од своје воље.

Ко би желио купити кућу баниту нека се мени пријави, у писмени или писмено у Подгорицу; а може ради погодбе обратити сл. Варошну Управу.

Душан Маричевић

## СИГУРНУ ЗАРАДУ,

БЕЗ КАПИТАЛА И БЕЗ РИЗИКА, нуди једна пешташка банкарска кућа поузданим особама који би хтели да се ирине продаје аустроугарски државни жезикарски и ренти, на оброчну отплату. У мало труда може се зарадити мјесечно 200 до 600 динара. Пошуде ваља послати администрацији новине „Oester. ung. Verlosungs-Zeitung. Budapest, National-Anzeiger, 18.“